

ZORA

Glasilo katoliško-narodnega dijaštva.

Z Bogom za domovino!
Slovenski dijaki, združimo se!

Obseg :

	Str.
<i>Davorin Gorjanec</i> : Naša „slov. katoliška izobraževalna društva“	149
<i>Trentar</i> : Planinski cvet	152
<i>J. Mohorov</i> : Kadar polje cvete	155
— Koncem šolskega leta	156
<i>J. Pregelj</i> : Janez Urbas	159
<i>Fani</i> : Čez poljane vetrec veje	162
Glasnik : Promocija. — Novo mašo. — Vseslovenski dijaški shod. — „Slovenska dijaška zveza.“ — Počitniški shod. — Sprememba v odboru.	
Listek : Glas izmed dijaštva. — Beneški Slovenci. — O ta agitacija. — Učimo se od njih.	
Na platnicah : Stanovanja naših društev. — Pozor! Dijaška dopisnica.	

==== Ali ste plačali naročnino? ====

Stanovanja naših društev.

„**Danica**“, Dunaj, VIII. Langegasse 16 (v pritličju).

„**Zarja**“, Gradec, Leechgasse 30 (v pritličju).

Hrv. kat. akad. društvo „**Hrvatska**“ stanuje skupaj z „Danico“.

NB. Stanovanje in uradne ure „**Slovenske dijaške zveze**“ bomo javili po časopisih, kakor hitro se ustanovi.

Pozor!

Vse **uredništva** se tikajoče zadeve je pošiljati **o počitnicah** na naslov urednika na Dobrovo pri Ljubljani. Vse **upravnštva** se tikajoče stvari pa na naslov upravnika phil. Ernst Tomec, Ljubljana **Dunajska cesta št. 6**. Vsi **lanski** naročniki, ki so izpolnili pogoje, stavljene v lanskem letniku „Zore“, bodo dobili tekom julija zastoj spominsko knjigo „Danice“ „**Po desetih letih**“. Kdor je po pomoti ne bi dobil, naj jo reklamira pri upravniku.

Dijaška dopisnica.

G. F a n i: Vaš cvet „Zakaj-zato“ je premočno duhtel in ker smo bili tisti čas, ko smo ga prejeli preveč nervozni, shranili smo ga na sicer neprimeren kraj, a v Vaše in naše dobro — v koš.

Gg. Kastor in Poluks: „Schiller in Goethe“, smo vskliknili, ko smo odpri vajino pošiljatev, katera seveda ne dosega ne Schillerja ne Goetheja. Ker ste nas pa poprosili za blagohotno kritiko, odgovarjamo Vam posamezno.

Vaši „Vrbi“ g. Kastor bi imeli samo toliko pripomniti, da je kaj navadno drevo, zato ni tudi pesem Vaša nič posebnega. Tudi ideja zavržene ljubezni v tej obliki je že sila izpeta in izrabljena. Le primerjajte Gregorčičevo „Morje in mesec“ ali Aškerčevo „Javor“ ali Heinevo „Ein Fichtenbaum steht einsam“ i. t. d.

Sicer nas veseli, da čustvujete in ste vsprejemljivi za vtise v naravi; tudi Vaši verzji niso slabi, dasi ste v izražanju in izbiranju besed včasih malo „prehudi“ n. pr:

nad vodo se čisto je vrba sklonila
ji solzo za solzo v naročje spusti:

Te „solze“ so kaj neprimeren znak teženja vrbinega, kakor je tudi „naročje“ vodino vrlo superalegorično.

Vaš sonet se odlikuje v dveh točkah, namreč, da opeva noč in to ni dovolj, opeva jo tudi tako temno, da je res trud izabrati kako enotno misel iz njega.

Prikradli so se glasi k meni davi (nam. nocoj)
spustili se na zemljo iz višine,
zatisnili oči mi, in spomine
uspavali, zazibali v naravi.

Kaj hočete povedati s temi „spomini uspavanimi, zazibanimi v naravi, veste pač samo Vi“.

Skoraj iste napake imate tudi Vi g. Poluks!

Vaš „Vintgar“ pač ne dosega ne Prešernovega slapu, ne Finžgarjevega „Peričnika“ ne Gregorčičevega „Ob jezcu“, dasi ste skušali strogo matematično niansirati zares lep kraj.

Sonet „Samica“ je sicer pravilen, a prispodoba je naravnost banalno-smešna. Kaj, tega pa nismo še vedeli, da so tudi med pticami selivkami „deklīči“, katerinu veljajo Prešernovi verzji:

Fante zbiraš, si prevzetna,
se šopiriš, ker si zala,
varuj, varuj, da priletna,
samka se ne boš jokala!

To Vam pa radi verjamemo, da je Vaša „Mara“ taka revica, dasi ste jo krstili tako samo radi rime „prevara“. Tako je! Dioskura zdravstvujta!

G. R a d o v a n (C e l o v e c):

Zopet se vidimo, danes pretežno v nevezani proze — košljici. „Bil sem doma“... Zopet se vrača ona ideja, ki ste jo že zadnjič skušali uporabiti, ideja hrepenen poja ne-

poznani srči. Toda pripomniti moramo, da ste jo samo rahlo začrtali v par stavkih, nato prešli v nekaj popolnoma drugega. Zato ima ta črtica vrlo malo individualnega na sebi. Menda ste brali Prašernovo „Vrbo“, čemu torej onih vzdihov, ko je tam vse lepši izraženo.

Druga je precej ljubka, nazvali ste jo „Varal sem se...“ Kaj hočete, vsi imamo svoje križe, tako tudi Vi, upamo pa da že prebolite ono nerazumevajočo Vas — sorodno dušo.

„Odlomek“ je v istini odlomek, zato ga ne vemo kje porabiti. Sicer pišete pravilno in ljubko in želimo samo, da napredujete. Pesemca „Poleti“ je igrača brez vsake ideje še manj se Vam je posrečilo zadeti mileen, kar ste menda nameravali.

Primerjajte samo; Goethejevo: „Ueber allen Gipfeln ist Ruh' ali „Ein Gleiches“, ali „Meeresstille“ ali Stritarjevo „Jesen“.

„Da sem pesnik“, nadkriljuje v obliki in izražanju in logiki prejšnje pošiljatve, ima pa neko bolezen, katere ne vemo kako izraziti, mrtvaške bukve imenujejo slične pojave: hŷdropsis. Sicer smo z Vami mnogo bolj zadovoljni, kot zadnjič, vidimo, da nismo sejali na peščena tla.

G. Jason Saviljev:

„Ubila ga je strela“, slika iz kmečkega življenja, je kaj navadna nesreča tudi malo bolje pripovedovana, pač pa obširneje, kakor se to godi v naših novicah. Ugaja pa nam to, da opazujete življenje ljudsko, njegovo mišljenje. Par potez Vam dela vso čast, dasi ste šele začetnik.

Nesreča je hotela, da ste si izbrali zelo nevhvaležen predmet, in še tega obdelujete z nekako željo dokazati, da je bil nesrečni sam kriv. Kratko, stvar je še nezrela in nezanimiva. Opomnimo, da bukva ni nevarno drevo, vsaj Nемеc pravi; Suche die Buche, Vaš junak je torej prav dobro vedel, kje na išče strehe.

Jezik je dober, dasi marsikje okoren; tudi se varujte besed „peštati“ za „tlačiti“ in drugih sličnih dialektizmov.

Želimo, da se vadite, zraven učite in opazujete in spisali boste še kaj boljega, kakor je ta „čuden slučaj“ — po naše, nesreča!

Cikel: „Svoji materi“ je lep, po mislih in tudi v obliki in s čudno ljubeznjivostjo in mehko se nam je omilil, in vidimo, da se nismo varali v vas in da imate odprto uho za naše svete. Samo mlade so še vaše rime in dikcija, nič značilnega, odločnega še ni v Vašem stilu. Tudi to bo prišlo, ako boste priden. Zdravi!

J. M.

Naša „slov. katoliška izobraževalna društva“.

Davorin Gorjanec.

ivimo v času, ko se svet bliskoma spreminja, ko je napredek na vseh poljih tako velikanski, da ne zadostuje v borbi za obstanek več toliko kot v prejšnjih časih, ampak je treba veliko več zmožnosti in znanja za vsak, katerikoli stan. Kdor ne zadosti zahtevam, ki jih nanj stavi napredek časa, ta nima obstoja ali si pa le z največjim naporom pribori košček potrebnega kruha. Da, kakor za posameznika, tako velja to tudi za cel narod. Zato je povsem umeven klic pravih rodoljubov, klic, da je treba zlasti nižjemu ljudstvu, ki mu pomanjkanje potrebnih sredstev ne dopušča pridobiti si potrebne izobrazbe za življenje, preskrbeti priložnosti, da se izobrazijo.

To potrebo in zahtevo časa upoštevajoč, sta postavila oba vse-slovenska katoliška shoda kot prvo dolžnost izobraženih Slovencev, delati za ljudsko izobrazbo, da se zagotovi slovenskemu narodu obstoj, in v to svrhu ustanoviti (poleg velike gospodarske in politične organizacije) lepo število „Slov. kat. izobraževalnih društev“ —

Kakor nam kaže delovanje zlasti nekaterih teh društev, moramo priznati, da so vršila le-ta, — seveda ako upoštevamo, da je ideja teh izobr. društev še čisto mlada in da je še v razvoju — svoje nalogo jako dobro. Ponekod bi bilo želeti sicer nekoliko več gibanja; vzrok tej pomanjkljivosti so lokalne razmere: premalo zanimanje ljudstva, ali pa pomanjkanje moči, ki bi vodile društvo ali delovale v njem z predavanji, govori, prirejanjem iger, itd. Vendar upamo, da bo v tem oziru sedaj boljše, ko si ustanovi katoliškonarodno dijaštvo „Slov. dijaško zvezo“ v svrhu, da organizira svoje dosedanje in razširi in okrepi svoje bodoče delovanje.

Temeljna misel kat. izobr. društev je, kakor razvidim splošno iz pravil je edino prava, namreč misel, da se naše ljudstvo v verskem, narodnem in gmotnem oziru okrepi potom izobrazbe in napredka,

da si zasigura obstoj in ne zaostane po svojih razmerah za drugimi narodi. V tem je obseženo vse, kar je treba, da si Slovenci zagotovimo existenco. Razlikuje se osnovni program ljudske izobrazbe v kat. izobr. društvih od programa, ki ga imajo radikalci pred vsem v tem, da se tu povdarja verski moment in se skuša utrditi verska zavest, dočim je radikalcem vera „privatna stvar“, to se pravi, kakor kažejo njih dejanja, da se vera ne le ne brani, ampak nasprotno, da se ruje proti nji. (Prim. n. pr. Grošljeva predavanja!) Sicer pa če nas mislijo radikalci osrečiti z „vero“, ki bo bolj „držala“, naj pridejo s sistemom, ki bo siguren, ne z raznimi hipotezami in teorijami (darwinizem, monizem etc.), ki nekaj časa veljajo kot „neovrgljivo dokazane“, za malo časa pa nastopi mož, ki vse to pobije. Pečanje s takimi teorijami, ki so od danes na jutri, je šport, ki si ga lahko privoščijo večji narodi, Francozi ali Nemci, mi se pa moramo pred vsem boriti za existenco; čemu torej izrabljati moči za tak šport in vznemirjati dušo naroda s tem in ga odvracati od dela, ki od njega zavisí njegovo življenje.

Ta moment in pa dejstvo, da je ravno liberalno časopisje povzročitelj take verske razdejanosti in indiferentizma, in zajedno ravno vsled tega tudi vir in vzrok direktno podivjanosti, (slučajev se je zgodilo že veliko), sta pred vsem merodajna in popolnoma opravičujeta, da se v naših izobr. društvih ljudstvu ne nudi liberalnega časopisja. —

Kar se pa tiče političnega življenja, je pa gotovo, da ima naše priprosto ljudstvo danes veliko samostojne sodbe in razsodnosti glede lastne stranke, kateri ne sledi slepo za vsakim, tudi napačnim korakom; poleg tega pa ima priložnost čuti ugovore nasprotnikov za vsakim oglom, take da ni treba liberalnega časopisja v društva. Konečno pa zlo korupcije, ki bi vsled časopisov nastala, daleko odvaga tisto trohico dobre strani, da bi se čitalo tudi liberalne liste à la „Slovenski Narod“, iz kterega bi se ljudstvo moglo naučiti le surovosti.

Po teh izvajanjih vidimo, da moramo odločno zavriniti radikalno „Omladino“, (Let. II. str. 24) ki očita našim kat. izobr. društvom strankarsko enostranost.

Dalje piše „Omladina“ (ibid.), da se v teh društvih od daleko ne goji ljudska izobrazba. Mi smo pa toliko drzni, (radikalec bi rekel fanatični), da trdimo, naše ljudstvo dobi tu poleg šole največ izobrazbe in da je ta trditev le produkt one znane „objektivnosti“ naših radikalcev. Dotičnega člankarja bi samo opozoril, da si nekoliko ogleda letna poročila o delovanju kat. izobr. društev, da bo potem v resnici objektivno sodil.

Da so možje, ki so zamislili ta društva, imeli pred očmi izobrazbo, ne pa „fanatizovanje“ ljudstva, to se jasno razvidi iz velike večine

društev, ki prirejajo strogo gospodarska oz. znanstvena predavanja, in sicer do malega samo taka; tako je bilo v Šmartnem pri Kranju v l. 1904, 8 predavanj brez političnih strani; jednako so bila v Trzinu v l. 1904, 4 čisto strokovna predavanja (poleg 4 predstav, pev. zbora 25 glasov, tamb. zbora 13 mož). Jednako imajo lepo delovanje za seboj društva v Mirni, Kranju, Dolu pri Ljubljani itd., ki se skoro do malega ozira na splošno izobrazbo, ne na strankarstvo.

Dasi se „Omladina“ (ibid.) zaničevalno izraža, da so ta predavanja zasnovana v domoljubnem štilu, trdimo, da so le-ta že veliko pripomogla k omiki našega ljudstva, vsekako več kot pa predavanja g. Grošlja o descendenčni teoriji etc. (op. stavčeva). Kjer pa ta društva iz že navedenih vzrokov ne vspevajo, tam moramo čakati boljših razmer.

Kar se tiče predstav v kat. izobr. društvih, moramo reči, da so tudi igre à la „sv. Neža“ velikega vzgojevalnega pomena, ki se na prvi spogled podcenjujejo; poleg teh se pa vprizarjajo igre, ki niso nabožnega značaja in ki store gotovo nekaj kulturnega dela. Sicer smo tudi mi zato, da se skušajo spraviti na oder lepe slovenske domače igre. Ali kako malo jih je, in koliko je takih, da jih morejo uprizoriti kmečki fantje? Sicer pa se že tudi v tem oziru razmere boljšajo. V ta namen zdaja Krš. socijalna zveza knjižnico, ki bi se najbolj ozirala na domače izvirne igre, da bi bolje dosegala svoj namen. Nato bo „Zveza“ v bodoče gotovo pazila. Nedostatek pa, ki ga pri tem vidimo, je ta, da se igrajo ponajveč igre s samo možkimi ali s samo ženskimi ulogami. Gotovo je vodila pri tem vodstvo društev misel, da bo naše ljudstvo še le polagoma dobilo smisel za igre in zavest, kolik je moralen užitek predstave, tako, da ne bo gledalo le na scenerijo, in se kakim ljubavnim prizorom samo smejalo. Zato upamo, da se bo gotovo tudi v tem oziru razmere izpremenile, seveda le polagoma.

Poleg časopisja in predavanj so glavno sredstvo za prosveto ljudstva društvene knjižnice. O tem več ob drugi priliki. P'ovdarjamo le, da so te, in zraven tega socialni poduk govorništva, šola in strokovni poduk, pevski in tamburaški zbori z veselnicami, važen faktor, ki v naših izobr. društvih veliko pripomorejo za narodno izobrazbo.

V teh vrsticah smo, pokazali da je osnova naših kat. izobr. društev prava, in da le-ta tudi pri naših razmerah dosega svoj cilj, ljudsko prosveto in pokazali smo, da se „Omladina“ brez potrebe spodtika, ko ji očita enostranost, in odreka kat. izob. društvom zasluge za ljudsko izobrazbo.

Kakor je v zadnji „Zori“ (str. 133—137) precizirano stališče kat. narodnega dijaštva, smatra le-to kot svojo nalogo in dolžnost, delati

po svojih močeh za ljudsko prosveto in je, kakor kaže razvoj „Danice“ in „Zarje“, to svojo nalogo vršila z veliko vnemo. S „Slov. dijaško zvezo“, ki je v kratkem osnuje, bo kat. nar. dijaštvu dana vse večja prilika, da to nalogo vrši v polnem obsegu.

Splošno bo deloval vsak član „Zveze“ v svojih krajih, vendar pa bo dajal centralni odbor v Ljubljani, na prošnjo posamnih izobr. društev, na razpolago moči, pred vsem predavateljske, kolikor bo mogoče; za večje prireditve, bo pa „Zveza“ sama poiskala hvaležen teren.

Planinski cvet.

(Trentar.)

Resnično je bilo, a vendar se mi je zdelo, da je le čuda diven san, in še vedno se mi dozdeva tako.

Najraje bi pesem zapel, zapel takó, kakor mi živi v dnu duše, toda tudi lahno vzletna pesem bi ne mogla izsrkati čustev, ki mi skrivnostno pojé dušo, kakor da mi po nji žubori hladen studenček iz najžlahtnejših sokov, omamno dišečih planinskih cvetov . . .

Oj ve planine, moje planine! Kdo vas ume — čarovnice! Kdo se je še uglobil v vašo krasoto in bogastvo, kdo vam še pogledal v globoke oči, ter v dnu njih, kakor v bistrem gorskem vrelcu gledal bisere, ki jih krijete? Kdo se vam je še uglobil v napol zastrte, sanjave oči, ter uzrl v njih nebroj čudes in skritih moči?

Ogromna je vaša krasota, planine, in nešteti so vaši zakladi in nebrojna čuda tajnih sil!

Ve ste žive, planine, srce imate, goreče, plemenito srce; in ve govorite, planine — v dno duše govorite! Vaša govorica je tiha in mirna in sladka in veličastna obenem. Večna pesem je vaša govorica, tako lahna, kakor vitki vzlet bele meglice, in visoka, veličastna, kakor zračni polet kraljevega orla — kakor srebrna zvezdica tam gori nad vami, ki se vam divi, in tiha in nežna, kakor očarni vonj rožnega cveta planinskega mahu, ki sem ga toli vzljubil, da ga nikdar ne zabim . . .

Da, tam gori, visoko pod nebom si zasajen, rožni planinski cvet, milo dete planin! Planine so vlile vate svojo dušo; tebi, svojemu ljubčku, so one zaupale vse svoje tajnosti, in ti jih razodevaš ljubeznivo sreč, ki se ti približa z ljubeznijo.

Globoko pod tabo, v temačnem dolu sem izvedel zate, drobní planinski cvet, in sklenil sem romati h tebi tja gori v solnčno kraljestvo. Moja

duša je zahrepenela po tebi, kakor drobno dete po materinih globokih očeh... Zaželel sem te, da mi razodeneš skrivnosti planin, da jih vzljubim z vsem srcem, ter da zaupam te tajnosti tudi drugim srcem, ki te ne poznajo, ki ne romajo k tebi! —

O, kako radostno mi je vzdrhtelo srce, ko sem po dolgi poti ustavil svoj korak ob tebi, planinski cvet, visoko gori ob temenu gorá! Kako te ljubi planina! V mehki planinski mah ti je skrbno zavila nežne nožice, da bi ti jih skala ne tiščala, solnce ne žgalo, ledeni veter ne mrazil; v mehki, zeleni mah te je položila ljubeča mati, da ti zre rožno oko kakor z male vasice v širni svet, daleč, daleč...

In sedel sem k tebi, ljubi planinski cvet, na zeleni mah, in ti si me srčno pozdravil, tiho, jedva duši slišno, a toplo, toplo! In skoraj nevedé in nehoté sem iztegnil roko, utrgal sem te in te pripel na srce, da bi tem bolj čutil tvojo ljubezen; in stiskal sem te na srce, da bi se tvoje nežne koreninice poglobile vanje, da bi mi v njem vedno klil in cvetel, ter mi žlahtnil srce, otrovano od dolinskih strupenih meglâ in prahu dolinske poti...

In kakor bi bil čarodejni koren, sem se zazibal v sladko omotico; sedel sem ob robu prepada na zelenem mahu, visoko gori pod nebom, oko mi je zrlo, a videl nisem ničesar — zdelo se mi je, da sem v pravljicinem kraljestvu; in drugega nisem čutil, kakor tvoj tihi, nežni glas, ljubi planinski cvet, ki mi je govoril globoko v srce, govoril o planinah, govoril o njegovih tajnostih, čarih in skritih močeh...

Pozabil sem na svet, na dole, na ljudi — na vse. Krog mene je vse oživeló, in z očmi, s katerimi prej nisem gledal, sem vzrl v teh solnčnih višavah nov svet, po katerem sem od nekdanj hrepenel, katerega si mi zdaj odkril ti, ljubi planinski cvet, duhteč v tem divnem kraljestvu svobode!

Trudno srce je začutilo široki objem svobode, ki je nihče ne uklene, ki nima mejâ, ki nima dna ni stropa, in lahko mi je jelo biti in razkošno se širiti po tej veličastni svobodi.

Glej srce, vse je tvoje, povsod lahko ploveš, kamor nese oko, daleč, daleč — čez vse planine, čez vse vrhé, do solnca, za solncem, in še dalje — v brezkraino dalj! Nikjer ni nobene ovire! Kje je verizje, ki te uklene, da zaječiš bolesti? V ozračju tega čistega, neoskrunjenega carstva ne uspeva črv, ki bi te moril, tu je vse prečiščeno kakor v ognju, in tugo, jad, žalost, skrb in črno četo strasti, ki si plodé kakor gadje gnezdo po doléh, zamori v tem kraljestvu vzduh neumevne svobode, ki jo preveva. — Svobodna planina živi sama od svobode, in s svobodo pazi in hrani svojo deco in vse, kar živi v njenem kraljestvu.

Le oglej si srce, jadrno divjo kozo, oglej si ves trop, kako lahko, prijetno življenje žive v tem kraljestvu — oglej si jo, kakó ljubi to domovje svobode! Li zapaziš na nji težak korak, znak potrtega srca, zapaziš moten pogled? In tam — mogočni orel, kakó mirno, a samozavestno in ponosno plava nad planinami, veseleč se svoje domovine, kraljestva svobode! Kako lahko, kako prožno, prosto, radostno, kakor ptica, se dviga belokrila meglica v sinji, solčnoprašni vzduh na polet v sinje višave, da se od tam zopet vrne na milo planino kot nežen, rosen poljub — tam doli po doléh pa se vlačijo megle, sive, motne, težke, neprijazne, opojene človeškega gorja, solz, trpljenja . . .

In ostani, srce, napij se svobode, da oživiš, da se očistiš, da se okrepiš! Kako lahan ti je, nemoten, svoboden pogled v nebó! Tu čutiš Stvarnika v svoji bližini, in nič te ne tlači, nič te ne ovira, da vzletiš ik Njemu — naravnost k Njemu. Tu začutiš, srce, da si celo le Njegovo n da so doline le vezi, ki te trgajo od Njega! Tu je tvoj dom, srce, tu, blizu nebá — v kraljestvu visokih planin, v kraljestvu svobode! Tu se ti očistijo dolinskega prahu vse misli in želje, tu se ti dvignejo, oproščene dolinskih spon, da vzleté visoko, kakor so nebotični vrhovi, in še više, in še više . . . Čarobni dih planine te razširi, srce, opoji te s svojo visoko, večno himno, ki te vžgé, da se raztopiš in se bliskoma dvigneš z belokrilo meglico v sinje višave naravnost v nebo, kot dim Abeljevega daru . . .

Tu je ljubezen doma, srce, ljubezen, ki oživlja, vznaša, osrečuje. V tem vzduhu svobode in ljubezni ni obstanka črnemu sovraštvu, zeleni zavisti. Planina je vzvišena nad dolinsko sebičnost, ona vse zre z ljubečim srcem, vse nudi z ljubečo roko; ona ti prestvari, srce, da vzljubiš ves svet, želeč, da se ves takó očisti, prerodi, požlahni! Iz tega kraljestva svobode, ljubezni zazreš, srce, veliko močvirje dolin, ki ga nikdar ne preveje ne-skaljene duh planine. Otožno postaneš srce, ob tem pogledu, a ljubezni polni planinski duh te takoj spet dvigne visoko, visoko gori na neoskrunjene skale, nad poltemne, sanjave prepade . . .

Ob njih, orjaških skalnih skladih, ob grozečih brezdnih ti obstoji oko. Ali se ti ne zdi, srce, da skale in brezdna govoré, nemo sicer, toda vendar le z mogočnim, gromnim glasom, ki se izgublja v nočnih, nedozrtih prepadih? V tebi, srce, pa zapušča ta gromni govor trepet; toda ljubeča planina neče tvojega trepeta, srce, in prestvari ga v ponos, samozavest, da se tudi ti širiš, globiš in vzletaš kakor drzna čer, neplašno kipeča nad grozo brezdna, da se širiš kot prepad in globiš kot brezdanje dno, krepeč se v globeh svojih korenin. Kdo omaja te skale, kdo izmeri njihovo orjaško moč, pogum, nevstrašenost? Glej, srce, ljubezen planine! Iz brezdna, ob

katerem stojiš, ti pošlje ljubeča planina nakrat dih svojega mogočnega srca, novorojeno meglico, ki te ovije in dahne vate, da začutiš v sebi silo, nevstrašeno kljubovati vsem vihram in navalom, ki te hočejo omajati, potreti . . . Nikdar! . . .

Vsa planina je dihala v zlatem solnčnem prahu neomejeno svobodo, mir, srečo, ljubezen, kipela v nebo v nedosežnem ponosu i veličastvu.

Vzdramil sem se kakor iz čudovitega, globokega sna, in stopal sem nizdol z ljubim planinke cvetom na srcu. Zdelo se mi je, da se ne dotikam tal, da plovem po dehtečem, presejanem planinskem vzduhu, po nemoteni grobni rajski tišini, katero sladi le duši slišna, večna oda planine.

Hvala ti, ljubi planinski cvet, rožno dete nebotičnih čeri, hvala ti za ljubezen, hvala za srečo, ki si mi jo vsadil globoko v srce! V njem te bom nosil, v njem skrbno gojil do konca dnij! . . .

Resnično je bilo, a vendar se mi je zdelo, da je le čuda diven san in še vedno se mi dozdeva takó.

Zapustil sem vas, divne ljube planine; pot me je zanesla daleč od vas, in le žejno oko se mi tuintam iz dalje pase v vsem razkošju po vaših prostih, ponosnih vrhovih. A kadar vas zazrem, mi postane tako prijetno, sladko pri srcu — na novo mi zacveti in zadehti v njem bajni planinski cvet, rožno dete svobodnih, srečnih višin, in najraje bi pesem zapel, zapel takó, kakor mi živi v dnu duše; toda tudi lahno vzletna pesem bi ne mogla izsrkati čustev, ki mi skrivnostno pojé dušo, kakor da mi po nji žubori hladen studenček iz najžlahtnejših sokov omamno dišečih planinskih cvetov . . .

Kadar polje cvete . . .

Izza zelenih gorá
dan je priplul
in po zemlji je žarkov
solnčnih razsul.

In radost živi
vsepovsod,
in sreča hodi z ljudmi,
kjer steza, kjer pot —

Kam hočeš, nemirno srce,
ljubezni žejno sladke?
V deželo tisto ni cest,
dežela je tista vrh zvezd!

J. Mohorov.

Koncem šolskega leta.

„Danica.“

(Pregled delovanja.)

„Danica“ je tudi v letu 1904/05 vsestransko vršila svojo nalogo, izobraževati člane in po svojih močeh širiti izobrazbo med rojaki.

Predavalo se je v društvu: 18./X. 1904. tov. phil. Capuder: Navodila novim visokošolcem. Filozofske študije; tov. med. Rasbergar: Medicinske študije; tov. iur. Jerič: Juridične študije. — 25./X. 1904. star. cand. iur. Carli: O najvažnejših nacijanalno-ekonomičnih pojmi in o avstro-ogrski banki. — 15./XI. 1904. tov. phil. Lenart: Kako je nastala ruska država? — 29./XI. 1904. tov. phil. Dolenc: Raupachov „Mlinar in njegova hči“ ter Finžgarjev „Divji lovec.“ — 24./I. 1905. tov. phil. Dolenc: O alkoholizmu in bodočnosti slovenskega naroda. — 31./I. 1905. tov. techn. Vrhovnik: O pomenu slov. plan. društva. — 17./II. 1905. tov. phil. Marinko: O dijaških društvih. — 21./II. 1905. tov. phil. Robida: Ibsen in krščanstvo. — 9./V. 1905: tov. phil. Robida: O Schillerju. — 3./VI. 1905. tov. phil. Miklavčič: O narodnem delu. — 6./VI. 1905. tov. phil. Capuder: O narodnih zemljevidih. — 16./VI. 05. tov. phil. Gorjanec: O narodnem delu inorodnega dijaštva. — 23./VI. 1905. g. phil. Butković: O hrvatskih političnih strankah.

Zvesta svojemu programu posveča Danica vse svoje moči od nje ustanovljenemu društvu „Straža“.

Pregled delovanja: 10./X. 1904. Predava tov. phil. Rebol: Štajerski Slovenci na Turškem v Mali Aziji ob Bosporu. Zabavni večer s sodelovanjem pevskega zbora Danice. — 20./XI. 1904. Sprejme se predlog tov. phil. Rebola, da si poskrbi Straža svoj lokal. — 11./XI. 1904. S sodelovanjem „Danice“ priredi „Straža“ Miklavčev večer. — 8./I. 1905. Sestavi se v Straži izobraževalni odsek članov Daničarjev, ki mu predseduje tov. phil. Dolenc. — 12./II. 1905. „Straža“ vprizori krasno uspele „Rokovnjače“ ki jih aranžira tov. iur. Dolžan in sodeluje cela Danica. Govor govori tov. phil. Marinko. Ples vodi tov. phil. Robida. 19./II. 1905. Predava tov. phil. Robida: O člov. temperamentih. — 19./III. 1905. „Gregorčičev večer.“ Slavnostni govor govori tov. phil. Dolenc. Sodeluje „Danica.“ — 9./IV. 1905. Predava tov. phil. Rebol: Pogubnost načel evolucijonizma o prosti ljubezni za človeško družbo. — 14./V. 1905. Vprizori se pod vodstvom tov. phil. Robide igra Sv. Neža. 11./IV. 1905. Zabavni večer s sodelovanjem „Danice“. — 9./VII. 1905. Za-

bavni večer s sodelovanjem „Danice.“ Danica je ustanovila v „Straži“ knjižnico, ki šteje že nad 200 knjig, ter jo vedno podpira.

„Straža“ si je kupila po zaslugi tov. phil. Rebola, ki je duša vsemu, društveni harmoniji. — „Danica“ je poskrbela dunajskim Slovencem slov. službo božjo, ki jo opravlja tov. phil. Rebol; petje vadi in vodi tov. phil. Bajuk, orglja tov. kons. Premrl.

Navzlic težkim zaprekam se je začelo v Straži poučevanje slovenščine pod vodstvom tov. phil. Dolenca. Istotako so člani v domovini delovali po svojih močeh v smislu pravil, največ potom osebnega stika z narodom, a tudi z javnimi nastopi katerih najvažnejše omenim: tov. iur. Schaubach: 2 predavanji v izobraževalnem društvu na Ziljski Bistrici. — Tov. phil. Gorjanc: V izobr. društvu na Studenem: O potrebi izobrazbe in „o čitanju.“ — Tov. iur. Merala in tov. iur. Kremžar na mladeniškem shodu v Sv. Martinu pri Slov. Gradcu. — Tov. iur. Kremžar: „O Volterju“ v Preski; „O rusko japonski vojski“ v Mengšu; „O potrebi slov. vseučilišča“ v Ljubljani.

* * *

„Zarja.“

(Pregled delovanja.)

Društveno življenje v preteklem šol letu je bilo kaj živahno. Društvo je priredilo 10 prijateljskih sestankov, na katerih se je vsakokrat vršilo znanstveno predavanje, Predavanja so bila sledeča:

26. X. 1904. tov. Pogačnik: O delavski politiki. — 9. XI. 1904. tov. Pengov: Zadržno delovanje „Zarjana“ o počitnicah. — 26. XI. 1904. tov. Rožič: O otroški duši. — 14. I. 1905. tov. Cukala: Je li svobodna ljubezen proti naravi? — 21. I. 1904. tov. Detela: O najnovejših plemenskih teorijah. — 4. II. 1905. tov. Podkrajšek: O najnevarnejših sovražnikih pri eksplozijah parnih kotlov. — 11. II. 1905. tov. Dermastia: Kaj je povzročilo konec renesanse v Italiji? — 18. II. 1905. tov. Kotnik: O pomenu J. Pavla Šafařika v zgodovini slavistike. — 26. III. 1905. tov. Pengov: Katere sadne vrste so najbolj prikladne za slovenske dežele? — 9. V. 1905. tov. Kotnik: O slovenski kmetski hiši.

Razun teh predavanj v društvu je bilo še 19 predavanj po raznih strokovnih in izobraževalnih društvih v domovini:

Božične počitnice: Tov. Pengov je predaval: 19. XII. 1904. na Rovih: O važnosti združne misli za napredek domačega sadjarstva. —

26./XII. 1904. pri Sv. Jakobu ob Savi: Poznavanje najvažnejših sadnih vrst za domači kraj. — Obakrat obilna udeležba. Sad teh dveh predavanj je nova „Prva sadjarska zadruga na Rovih.

Tov. Pogačnik je predaval: 26./XII. 1904. na občnem zboru delavskega bralnega društva v Kamni Gorici: O izobrazbi. (Poslušalcev nad 60, sami delavci.) — 1./I. 1905. v strokovnem društvu kovinskih delavcev na „Savi“: Delavec pomagaj si sam! (Poslušalcev nad 500; sami delavci.) — 3./I. 1905. v Slovenski kršč. socialni Zvezi v Ljubljani: Moderna veda in delavska samopomoč. (Poslušalcev nad 100; večinoma delavci.) — 6./I. 1905. v delavskem bralnem društvu v Kamni Gorici: Kako se je branil Port-Artur in kako so ga napadali. (Poslušalcev nad 70; delavci.)

Tov. Rožič je predaval: 2./II. 1905. v društvu „Domovini“ v Gradcu: O šoli in vzgoji. (Poslušalcev nad 60; različnih stanov.)

Velikonočne počitnice. Tov. Pogačnik je predaval: 24./IV. 1905. v delavskem bralnem društvu v Kamni Gorici: Kdo je najhujši sovražnik Gorenjcev. (Poslušalcev nad 70; po večini delavci.)

Tov. stud. agr. Pengov je predaval: 16./IV. 1905. v Šmartnem ob Savi: Utrditev zadružnega duha med nami. (Poslušalcev nad 200; večinoma kmetje.) — 24. IV. 1905. v Dragomlju pri Domžalah: Poznavanje kmetijskih trav in njih važnost za naše gospodarstvo. (Poslušalcev nad 150; po večini kmetje.) — 30./IV. 1905. v Dolu pri Ljubljani: Iz domače gospodarske zgodovine. (Poslušalcev nad 70; kmetje.) — 7./IV. 1905. O mlekarstvu in mlekarskem združenstvu. (Poslušalcev nad 80; kmetje.)

Tov. Rožič je predaval: 9./IV. 1905. v Dolu za Savo: Kako je nastala in se razvijala avstrijska država? (Poslušalcev 70; kmetje.) — 16./IV. 1905. v Moravčah: O življenju starih Slovanov. (Poslušalcev nad 100; kmetje.) — 29./IV. 1905. v Rožni dolini pri Ljubljani v ondotnem olupševalnem društvu: O krasoti slovenske domovine. (Poslušalcev 128; različni.) — 30./IV. 1905. v Moravčah: Strossmayer in Slomšek. (Poslušalcev okoli 250, kmetovalcev.) — 7./V. 1905. v Dolu za Savo: O avstrijski upravi in ustavi. (Poslušalcev 80; kmetski možje in mladeniči.)

Tov. Kotnik je predaval na Koroškem: 24./IV. 1905. v delavskem društvu v Prevaljah: O delovanju biskupa Strossmayerja. (Poslušalcev nad 70; delavci.) — 30./IV. 1905. na občnem zboru Ciril-Methodove podružnice za Tolsti vrh in okolico: O pomenu Ciril in Methodove družbe za šolo in vzgojo slovenskih otrok.

V društvu so nadalje marljivo delovali sledeči klubi: 1. časnikarsko-literarni klub; 2. štajersko-koroški klub „Ojstrica“; 3. pevski klub.

„Otroški vrtec“, kjer je poučeval slovenske otroke prezplačno v slovensčini tov. Rožič. Odrasle mladeniče pa je poučeval v slovensčini in nemščini tov. Kotnik. Deklamacije in govorniške vaje je vodil tov. Jesenko, jurist Pogačnik pa je imel vodstvo pri igrah. „Zarja“ je sodelovala v „Domovini“ tudi pri tamburaškem zboru.

* * *

To je kratko poročilce o delovanju „Danice“ in „Zarje.“ Prepuščamo objektivnemu bralcu, da presodi sam, ali sta obe društvi vršili svojo nalogo in ali sta jo izvršili častno ali ne. Pripomnino naj samo to, da štejeta „Danica“ in „Zarja“ skupaj samo 60 članov, dočim jih ima baje samo Slovenija še enkrat toliko. Kje je torej več delavnosti?

Janez Urbas.

Sedel je po vasi od hiše do hiše. In pri tem je imel odprto uho in oko. In slišal je marsikaj, kar drugi niso slišali in videl je marsikaj, kar drugi niso videli; zato je tudi vedel marsikaj, kar drugi niso vedeli. (Urbas.)

Ne iščite bleščočih stavkov, zvenečih besed, niti silnih efektov v njegovih črtah. Kako pač? Tako mirno, navadno je življenje njegovo, življenje tisočev; sedel je slikar pred platno in je risal kar je videl solnce in sence, a solnce je močnejše od senc in se razliva veselo in lepo vsepovsod. Razvila je mladost kipeča krila in pluje s pomladjo čez plan; pa prihaja večer, počasi prihaja od vshoda in leze preko zapuščenih brez in borov in leže na dol in na vas...

Stoji sredi polja fant, vesel in zdrav in se ozira na zarjo ki rudi vsepovsod lepa in velika. Ozira se okrog in vidi da prihaja noč. Toda on ljubi to neizrazno svetlo, to mehkosanjavo mračnost, ko ne ločiš na beli cesti več kamena in na roži ne vidiš trnja, samo ognjeni cveti lepi in veliki žarijo kakor neutešena hrepenenja vate, samo bele ceste grejo v mrak, tihe in bele, kakor brez cilja in konca!

Stoji tam na polju fant in je žalosten. Kaj je tebi fant? Povem vam, je nekaj čudnega v naravi, nekaj živega, špirituoznega, ki se prelije v srce, da vibrira v tihih asonancah in kakor moč in hrepenenje se prelije v naše duše. Vidim plan neizmerno, veliko, in je veliko moje hlepenjenje, kakor

valovanje nemirnih setev je moje srce. Temna gora rudi v solncu zahajajo čem, violetna barva se preliva iz modrine v rudeče, prelije se v dušo kot lep, dragocen biser, vzbuja nešteto misli, nešteto asociacij... Kaj je tebi, fant? Prelila se je mehka bol otožnega večera v njegovo srce in mu je težko. Stoji tam in ne ve ali bi zapel ali zajokal, zakaj prišlo je vanj in ne loči še kaj je, a ve da mu prija. Zapiše veter čez plan, vzdrami ga iz sanj in fant si potegne z roko preko čela, napoti se po cesti proti vasi. Lahki oblaki dima plujejo nad selom, pojo kosci vračajoči se iz senožeti, šumijo z rahlo zardelimi obrazi žanjice ob njih. Tihe besede, tajni pogledi, zaljubljena pesem...

Ncoj je prav lep večer...

To je milieu Urbasov, tista mirna, lepa pomladna sladkost sanjavih večerov, s svojimi izrazitimi konturami, nalahko niansiranimi v polumraku, ko ne ločiš več barv, a so vendar še lepe in svetle... Stopi ded za peč in šepeta, kakor bi molil. A to niso molitve, to so davne zgodbe, ko ti je ob njih težko in sladko; povesti polpozabljenih dni; in ti je žal po teh časih, ki so prešli in se ne vrnejo.

Niso več časi prikladni za poezijo in niso več v modi čustva, a vendar so še ljudje, ki živijo svoja življenja, življenje lepote in dobrote, kjer ni križev in solza, ne stisnjenih pesti ne razoranih lic. Samo solnce veliko in veselo je vsepovsod in velike tajne spijo z mehкими sanjami in hodijo bela pota. In če te srečajo taki ljudje pozdravijo te in te prašajo za zdravje in hodijo s teboj. Kako so zdravi in o smrti ničesar ne vedo.

To je življenje Urbasovo en edini veliki cilj, edina želja, edina ljubav: Zdravje in moč. Vspel se je orel iz nižine in se kosa z viharjem, in te očara njegova moč.

Poznajo pač že sami čitatelji pesnika Urbasa, zato nočemo razpravljati o njem in njegovih črticah, samo pieteta in spoštovanje do moža, ki je bil strt a ni omagal, nam narekuje te vrste.

Poznamo iz zadnjega desetletja precej žalostnih slučajev. Vshrepeneli so orli pod nebo, pod vselepo in veliko. S vsem srcem so težili po eteričnem in velikem.

Med one „kondorje sive“ med Ketteje in Aleksandre štejemo tudi njega, sorodnega jim po mislih, močnejega v poletu; Res je, on ni šel preko naših pokrajin z zvenčečo fanfaro, niti z zarjo na iskrih konjih vihral kdovekam za daljnimi cilji; on je pastir, ki zna zapeti samo domačo popevko, povedati to, kar je videl, kar je slišal bodisi v naravi, bodisi pri ljudeh, ki so tesno združeni z naravo, kakor tudi on sam. To ni govor mladeniča, ki mu gori mladost na obrazu, to je starec, ki gine zarja z njegovih lic, a je vesel, zakaj vesel je življenja

za seboj in nič ga ne boli ločitev, zakaj spoznal je, da je težko življenje. Zveni iz njegovih besed življenje, tako kot je, ni lepo to življenje, a tudi ni tako, kot ga rišejo drugi. Ljudje sami si ustvarjajo srečo.

Seže v življenje navadno in kjer ga prime je lepo in zanimivo. Tako ljubkih idil kot so Urbasove, pač ni veliko v naši literaturi. Kakor da bi čaral! . . . Hiša z malimi okni, rože na oknih, tajnostni mir sobie, vzduh po snagi, bela miza, stara peč. Sede ded za peč in gleda po sobi na rože in skozi okno in šepeta sam pri sebi. Prašajte ga in povedal vam bode o vsem, zakaj govorijo mu drevesa in grmi in luna in zvezde in pes ki laja v nočeh, zakaj odprto ima uho in oko, in mnogo sliši in vidi kar drugi ne vidijo in ne slišijo, in ve mnogo, česar drugi ne vedo.

Poslušaj in se te poloti mehka otožnost, zakaj začutil si, da so blizu oni hipi, ko ti leže v dušo domotožje —

To je Urbas veren sin, močne narave, slikajoč jo lepo in veliko in močno kakor smoter — —

Stoji sredi polja fant in strmi daleč in želi daleč, stoji tam in je žalosten. Kaj so mračne tvoje oči, prijatelj? Kaj snivaš, kake so tvoje misli —? Stoji sredi polja fant in je žalosten, zakaj večer prihaja in prihaja slovo. Že od nekdanj mu je težko vsako slovo, žal mu je oblaka ki gre za gore, žal solnce, ko zatone, žal valov, ki izginjajo po loki. Pride voz, skozi vas drdra, in se dviga prah.

Strmi za njim, a že je izginil za ovinkom in samo drdranje odmeva še, in prah lega počasi na obcestno drevje.

Že od nekdanj mu je težko vsako slovo.

Stoji tam fant, je žalosten, zakaj mnogo je že jemal slovo in kakor vselej mu je težko. Težko je bilo slovo od rodne hiše, rodne vasi, matere. Težko je bilo slovo od mladosti brezskrbne, težko od jutra lepega. Zdaj je dan, vroč, poletni dan in človeku se toži po senci in počitku. A vendar bo težko slovo, slovo i od tega dneva, dasi je težek in lije pot z obraza, in od tega pota, dasi je kamenit in ni senčnih kostanjev ne duhtečih akacij, zasajenih ob njem v veselje potnikov, ki hodijo tu.

To je pesnik Urbas, pesnik slovesa —

Sloni fant pri oknu in se je zagledal v opojno otožnost večera. Zagledal se je čez holme in molčeče gozdove, tja v tihe vasi. Mrak lega nanje. Mir dihajo mirne kočje. Čuj, zadoni pesem, tiha polrazvita, mehka in nežna. Potegnil si je fant z roko čez čelo, zakaj mehko mu je pri srcu, kakor deklici za duhtečim rožmarinom; na vasi pojo fanti in noč

prihaja velika in jasna, kakor so njih vroče želje in hrepenenja. Ej, zavriskal bi človek in bi ne spal do jutra.

To je Urbas, pesnik ljubezni.

Stoji fant na plani, ko prihaja noč. Bleda so njegova, lica, telo mu omahuje. Kam strmijo tvoje oči, prijatelj? Prihaja slovo, poslednje, najlažje. Kakor senca prihaja počasi in tiha, nevidna roka se bliža, bliža mehka a hladna, da ti ledeni kri v žilah, da se zapirajo tvoje oči.

Tvoje oči so ljubile svetlobo in ne poznajo noči, zato vidiš tudi njo vso jasno, in ne drgetaš pred njo.

To je Urbas, človek, ki ni omagal, pesnik žive ideje in vere v smotre. —

Tipe je ustvaril Urbas v svojih črtah, ljudi, kot jih je srečaval samo on, ljudi, ki vendar žive, pozabljeni, zanimivi, bogati sanj in moči.

Jskal jih je in jih našel, in je našel med njimi sebe in je spoznal življenje moči, zdravja, energije . . .

To je torej Urbas, soroden Aleksandru v snoveh in čustvih, zajemajoč iz narave, soroden Ketteju v zdravem humorju ki leže čez tistih par nevidnih bolnih potez na licu njegovem in privabi v obličje zdravo in veselo razposajenost.

Poznajo ga čitatelji naši sami, nam je bilo, postaviti mu mal spomin, ki ga je zaslužil, močen in zdrav, nikdar kloneč z duhom, žrtev, ki je strmela resnici v oči a je nosila svoj križ — koprneča in lepa duša, bogata in uboga obenem, trda in mehka, željna dela a tako trudna, trudna do smrti.

J. Pregelj.

Čez poljane vetrec veje . . .

Čez poljane vetrec veje,
sive megle vstran podi,
žarno solnčece se smeje
v vsej krasoti se žari.

Tudi v srcu bolnem mojem
dolgo meglice leže.
Kdaj posiješ v svitu svojem,
solnčece, mi na srce?

Fani.

Glasnik.

Promocija. Dne 30 junija, promoviran je bil doktorjem pravoslovja tov. starešina Anton Vagaja. „Danica“ čestita ob tej priliki svojemu slavljencu kar najiskreneje.

Novo mašo bo bral 16. julija g. Andrej Orehek. Marljivemu sotrudniku našega lista čestitamo najiskreneje!

Vseslovenski dijaški shod. Vršil se je shod zaupnikov slovenskega dijaštva na Dunaja, ki se je posvetoval, na predlog zastopnikov katoliškonarodnega dijaštva glede vseslovenskega dijaškega shoda. Večina je bila mnenja, da je shod potreben, da ga pa letos ni mogoče sklicati radi tega, ker je dijaštvo že sedaj za letošnje počitnice preobloženo. Sklenilo se je delati na to, da se skliče tak shod v kratkem, če mogoče že o velikonočnih počitnicah prihodnjega leta. Tako se bo shod, kakor je upati izvršil kmalu. Naše mnenje je pa vse eno, da bi ga bilo treba sklicati letos, ker je ravno sedaj vseučiliško vprašanje na dnevnem redu. Ugovor, da je dijaštvo sedaj z delom preobloženo, ne velja povsem, kajti stvar se nam zdi tako važna, da bi bilo bolje kaj drugega opustiti preje kot ta shod. Strankarski interesi pridejo tu šele v drugi vrsti v poštev. Katoliškonarodno dijaštvo ima tudi svoj strankarski shod v Ljubljani, a vkljub temu je bilo za to, da se vseslovenski dijaški shod skliče že letošnje počitnice, ravno z ozirom na važni moment. Ostalo pa je s predlogom v manjšini. Stvari slovenskega vseučilišča pač to ni v kori-t.

„Slovenska dijaška zveza“ je ime novemu dijaškemu društvu, ki ima namen

1. organizirati delovanje dijaštva med narodom v domovini zlasti o počitnicah,
2. v nemati med dijaštvom zavest narodne in stanovske solidarnosti v obrambo skupnih interesov
3. bojevati za Slovensko vseučilišče.

Društvo je ves-slovensko. To se nam zdi potreba posebej povdarjati, ker doslej takega društva še nimamo, a je to idejo treba ravno se dajše posebej povdarjati. V tem smislu pozdraljamo vstanovitev tega društva.

Pravila so bila medložena vladi 23. junija t. l. Kdaj se bode vršil ustanovni shod, ne vemo. Oglase sprejemajo sledeći gospodje: phil. V. Marinko, Dobrova pri Ljubljani; phil. Jos. Puntar, Unec. p. Rakek; ing. Fr. Vrhovnik, Tunjice pri Kamniku; Več o društvu v prih. letniku. Na društvo opozarjamo zlasti gg. abiturijente, ki morej po društvenih pravilih postati redni člani takoj po dovršeni maturi. Ako bodo pravila pravočasno potrjena, bo društvo že v avgustu začelo delovati.

Počitniški shod katoliškonarodnega dijaštva se bo vršil do 20. do 30. avgusta v Ljubljani povsem samostojno, ker nameravanega kat. shoda ne bo. Na dnevnem redu so tri znanstvena predavanja, in dva referata o organizaciji katoliškonarodnega, oziroma vsega slovenskega dijaštva. Po referatih se bode vršila debata, kjer bo imel vsak udeležnik priliko povedati svoje mnenje, o zadevah, ki se tičejo slovenskega dijaštva. Po shodu se vrši običajni komerz.

Sprememba v odboru. — „Danica“ je na rednem občnem zboru dne 27. VI. t. l. pri dopolnilnih volitvah v odbor izvolila za tajnika tov. phil. M. Bajuka in za blagajnika tov. phil. F. Miklavčiča.

Listek.

Glas izmed dijaštva. Letošnje počitnice bodo končno vendar eukrat odkrili spomenik prvemu našemu pesniku Prešernu. Zanimivo je, koliko časa smo potrebovali da se je zbrala potrebna svota. Človek bi se skoro smejal. No sedaj je spomenik vlit, denar do malega zbran, in dan slovesnega odkritja blizu. Vse že govori samo o tem slavlju, ki bo baje najl-pše, kar jih je bilo kdaj v Ljubljani. Na vsak način bo tudi udeležba iz province velikauška, in posetili nas bodo slovanski gostje od severa in juga. Slovensko dijaštvo mora ta slavnost še posebej zanimati. Zlasti akademična mladina naj gleda, da stori vse kar je v njeni moči, da pripomore, k temu, da se slavnost sijajno izvrši. Čudno se nam zdi, da se sedaj o tem še ni nič ukrenilo razven predavanj, ki jih namerava prirediti „Prosveta“ v mestnem domu. Treba je, da tedaj slovenska akademična mladina nastopi korporativno kot taka. Sramotno bi bilo, ko se to ne bi zgodilo. Kako so nemški akademiki slavili Schillerja! Storimo svojo dolžnost, da varujemo svoj ugled. Naša sodba je, naj se sestavi v Ljubljani pripravljalni dijaški odbor iz vseh dijaških strank, ki naj odloči, kako naj nastopijo korporativno slovenski akademiki pri Prešernovi slavnosti. Ta odbor naj ima tudi dolžnost skrbeti za obilno udeležbo, da bo nastop tudi po številu imponanten. Naj ta nasvet blagohotno upoštevajo nasprotnne stranke, ker stavimo ga iz edinega namena, da slovensko dijaštvo o slavnosti nastopi vredno velikemu narodnemu prazniku.

Beneški Slovenci. Na naš poziv, naj se zbirajo knjige (molitveniki) za beneške Slovence, je več prijateljev našega lista zbralo lepe zbirke, ki se že odpostale na pristojno mesto. Dotične, ki so kaj knjig nabrali, prosimo, da naj nam to javijo, in takoj jim bomo nazna, kiti naslove, kam knjige poslati. Javno jih povedati ne smemo, ker ne maramo dotičnih rodoljubov kompromitirati v očeh italijanske

vlade. Kdor pozna razmere na ital. meji, nas bo že razumel. Ponavljamo pa prošnjo še enkrat, ki smo jo izrekli v VII. številki (kdor nam piše za naslov, naj naznani tudi kvaliteto in kvantum zbranih knjig; to pa radi statistike).

Uredništvo.

O ta agitacija! Počitnice so tukaj in agitatorji posameznih akademičnih društev letajo okrog dijakov in abiturientov, da bi jim dopovedali, da so samo tista društva kaj vredna, ki pripadajo njihovi stranki. Gorje ti, če jim ne verjameš, kajti vedi, da je njih vstrajnost mnogo večja kot pa — tvoja potrpežljivost. In kako ti znajo ljudi loviti. Da, niti Barnum-Bayli ne zna tega bolje. Če nočeš iti z njim, da bi poslušal njegove dokaze, da je naroden samo naroden radikalec, ker bi sicer pač ne mogel biti „naroden radikalec“, o čem menda vendar ves svet ve, da je, (sa je v „Sloveniji“), te povabi pri drugi priliki na poset, radi ponka v rušini. Ti prideš, pride jih več, a mesto rušine ti pripoveduje svoje dokaze, da so „klerikalci brezdomovinci“. In hočeš-nočeš, poslušati ga moraš, saj so vrata zaprta. E ta agitacija! Dobili smo še več pisem od tovarišev na gimnaziji. ki se boje počitnic radi velike agitacije. Ali je proti temu kaka pomoč? Eni pravijo: takoj vstopi v kako društvo, da imaš mir! Drugi pravijo: nikar sploh ne vstopi v nobeno društvo, da imaš mir. Mi pa pravimo: Zapodi agitatorja, da imaš mir, vprašaj svojo pamet in verjemi dokazom, ne pa besedam. Evo izbire!

Učimo se od njih! Okraini zastop v Polni na Češkem je upeljal uporabo narodnega kolka v svoje dopisovanje in vsem občanom v njegja okraja svetloval, naj store isto. Vse listine in dopise kolekuje poleg nešteto drugih društev tudi strokovna šola v Kraljevih vinogradih v Pragi. Zadnji čas so tudi po mnogih mestih izdale narodne trgovine ogjase, da se računski kolekujejo izključno le z narodnim kolkom. Pri takem navdušenju za sveto narodno stvar seveda ni čudno, če dobiva „Ustredni Matice školská“ na leto še čez pol milijona kron podpore. Narod, ki je tako zaveden, ne more nikoli propasti! Lep vzgled našim narodnim društvom in zadržgam, ki naj store del tega, kar žrtvujejo njihovi severni bratje za narodno šolstvo, in ne bo nam treba trepetati ob pogledu v bodočnost.

„Zora“ izhaja vsak mesec tekom šolskega leta na eni poli in stane 2 K, za dijake 1.20 K.

Izdajatelj Anton Krajc.

Tiskarna o. o. Mehitaristov na Dunaju.